

ТЕХНОЛОГІЯ УТРИМАННЯ СТАТЕВО-ВІКОВИХ ГРУП КОНЕЙ КУМИСНОЇ ФЕРМИ І ДОЇННЯ КОБИЛ

¹Нагорний С.А., к. с.-г. н., доцент (nagornij1971@ukr.net)

²Косенко С.Ю., к. с.-г. н., доцент (kosenkosu@ukr.net)

¹Державний біотехнологічний університет

²Одеський державний аграрний університет

Анотація. Досліджували технологію утримання та доїння кобил новоолександрівської ваговозної породи в умовах філії "Дібрівський кінний завод" ДП "Конярство України". Встановлено, що технологія виробництва кумису в господарстві передбачає сезонне отримання продукції. Дійне поголів'я кобил утримується влітку у напіврамних приміщеннях розміром 18×70 м, обладнаних вигульно-кормовими майданчиками з навісами в зоні споживання кормів; взимку - у секціях по 10 голів у кожній з розрахунку 6,5-7,0 м² на голову. Доїння кобил відбувається із використанням доїльної установки ДДУ-2М та двотактних доїльних апаратів ДДА-2М, тривалість періоду доїння становить 5-6 місяців.

Ключові слова: новоолександрівська ваговозна порода, кумис, жереблення, лактація, кобили, надій, доїльний апарат.

Розвиток галузі молочного конярства в Україні припадає на період 80-90-х років на базі існуючих племінних репродукторів з розведення ваговозних порід коней, а саме вітчизняної новоолександрівської ваговозної породи. Метою організації кумисних ферм, перш за все, було отримання молока кобил для подальшої переробки в цілющий напій кумис, а також як додаткове джерело прибутку господарству, окрім реалізації племінного молодняку. За цей період було створено лише дві кумисні ферми промислового типу, а саме СТОВ „Ланн”, Донецької області та Дібрівському, Полтавської області, а дещо пізніше і в господарстві СТОВ „Агро-Дібрівка”, Київської області [1]. Окрім цих кумисних ферм молочне конярство не набуло широкого розповсюдження, що, можливо, пов'язано із значними витратами праці на процес доїння (доять 3-5 разів за добу) та незначною молочною продуктивністю кобил (1700-3200 кг молока за 5-6 місяців лактації), порівняно із галуззю молочного скотарства (6500-8000 кг молока за 10 місяців лактації, а кращі господарства 9000-10000 кг). Деякі господарства відійшли від кумисного виробництва і спеціалізуються на вирощуванні племінного молодняку.

Одним із провідних господарств, яке стабільно займається виробництвом кумису, є філія «Дібрівський кінний завод №62» ДП «Конярство України», що, можливо пояснюється його географічним розташуванням (за 9 км від курорту «Миргород»), а відповідно і попитом на його продукцію.

Кумисну ферму було організовано в 1984 році разом і з племінним репродуктором з розведення новоолександрівської ваговозної породи, на

формуванні якої саме Дібрівка відіграла значну роль. Ще на початку 90-х рр. XIX ст. в результаті вмілого підбору кобил і жеребців гірських арденів з першеронською кров'ю та застосування відтворювального схрещування завод створив власний тип ваговозів - некрупних, які відрізнялися достатньою силою, добрими рухами та порівняно невибагливими до умов годівлі та утримання робочих коней. У 1922 р. племінні арденські коні з Дібрівки були переведені в Новоолександрівський кінний завод, де послужили основою для створення нової вітчизняної породи коней [2]. Ферма побудована за типовим проектом кумисної ферми 819-246, де передбачена стаєнно-пасовищна система утримання (рис. 1).

Технологія передбачає безприв'язний спосіб утримання усіх статевікових груп коней, використовуючи напіврамні приміщення розміром 18×70 м, обладнаними вигульно-кормовими майданчиками з навісами в зоні споживання кормів. Кобил в зимовий період утримують по 10 голів у кожній секції з розрахунку 6,5-7,0 м² на голову. Секції для кобил розташовані по обидва боки від центрального кормового проходу, вздовж якого розташовані годівниці та групові автонапувалки. Висота огорожі складає 1,7-1,8 м.

Рис 1. Генеральний план кумисної ферми

1 – вагова; 2 – санпропускник; 3 – молочний цех; 4 - доїльна зала; 5 – вигульно - кормові майданчики; 6 – приміщення для утримання маточного складу; 7 - приміщення для утримання молодняка та жеребців плідників у зимовий період; 8 - кормовий двір.

Фронт годівлі у секціях передбачено 1,2 м на голову. Для зручності роздачі кормів висота годівниць із боку кормового проходу не перевищує 70 см. Роздавання кормів відбувається з кінного воза на пневмошинах. Відлучених лошат утримують окремо, також у секціях, але більших за розміром (100-120 м²) - по 20 голів.

В літній період усі статеві-вікові групи коней утримуються на вигульно – кормових майданчиках окремими групами. Годівниці розташовано вздовж огорожі майданчиків, з урахуванням зручності завантаження із зовнішнього боку зелених та грубимих кормів. Зона споживання кормів обладнана укриттям від атмосферних опадів і сонячних променів у вигляді навісів (рис. 2). В одному із капітальних приміщень утримують відлучених лошат в секціях, а частина приміщення використовується під індивідуальні денники, в яких відбувається жереблення кобил, а також утримання жеребців-плідників та пробника в зимовий період (рис. 3).

Технологія передбачає сезонне отримання продукції: оскільки парування коней в господарстві відбувається протягом 2 місяців (лютий-березень); відповідно, жереблення припадає на березень-квітень. На фермі застосовують триразове доїння. Перше доїння відбувається о 8⁰⁰ ранку, наступні відповідно о 10⁰⁰ та 12⁰⁰, тобто проміжок часу від першого доїння до наступних становить дві години. За 2 години до першого доїння від кобил відбивають лошат, які утримуються окремо до закінчення останнього доїння, після чого їх об'єднують і випускають на пасовище.

Рис 2. Загальний вигляд кормового проходу з навісами в зоні споживання кормів

Рис 3. Внутрішнє планування приміщення для відлучених лошат (групові секції), жеребців плідників, пробника та кобил для жереблення (індивідуальні денники)

Доїти кобил починають при досягненні лошам місячного віку, після чого їх привчають до механізованого доїння, використовуючи доїльну установку ДДУ-2М (рис. 4) та двотактні доїльні апарати ДДА-2М, конструктивною особливістю яких є автоматична перебудова режимів роботи, залежно від інтенсивності виділення молока. До початку молоковіддачі апарат працює із тактом відпочинку, тобто за одну пульсацію апарату здійснюються такти "смоктання - стиск - відпочинок" в щадному режимі, а на початку фази інтенсивного виділення молока апарат автоматично перемикається на режим безперервного відсмоктування, виводячи основну його кількість за 20-25 секунд. При зменшенні швидкості молоковіддачі апарат знову починає працювати в режимі з тактом відпочинку. Доїння дворезимним доїльним апаратом ДДА-2М не викликає маститів у кобил навіть за перетримки його на сосках, тому оператор може вільно працювати двома апаратами одночасно. Оптимальний режим

роботи апарату забезпечується при вакуумі - 0,42-0,45 кг/см². Пропускна здатність установки ДДУ-2М при доїнні двома апаратами в 2-х станках становить 50-60 кобил на годину [3]. Тривалість лактації кобил коливається в межах 6-7 місяців, після чого від них повністю відлучають лоша́т, а відповідно період доїння становить 5-6 місяців.

Рисунок 4. Загальний вигляд доїльної установки ДДУ-2М для доїння кобил

1 – лівий станок; 2 – правий станок; 3 – робоче місце оператора машинного доїння; 4 – дверці з навісною годівницею; 5 – направляючий розкол; 6 – накопичувальний майданчик.

В доїльні станки кобили заходять із переддоїльного майданчика, час перебування на якому не повинен перевищувати 10 хвилин, по направляючому розколу шириною 80- 90 см. Хоча дана конструкція і дозволяє доїти одночасно двох кобил двома доїльними апаратами, але доїння відбувається одним доїльним апаратом і одним оператором, оскільки на фермі незначна кількість дійних кобил. Таким чином, аналізуючи існуючі технологічні рішення, можна зробити висновок щодо необхідності удосконалення деяких технологічних елементів, наприклад: заміни кормових годівниць на кормовий стіл, в секціях приміщень корит для напування на групові автонапувалки з підігрівом води у зимовий період, організувати індивідуальну підгодівлю концентрованими кормами коней усіх статевих-вікових груп, з урахуванням продуктивності, живої маси, віку, вгодованості тощо.

Список використаних джерел

1. Волков Д. А., Лютих С. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку новоолександрівської ваговозної породи коней в Україні. *Науково-технічний бюлетень ІТ НААН*. 2013. С.58-64.
2. Дібрівський кінний завод (офіційний сайт) URL: <https://dubrovka.at.ua/> [дата звернення 17.06.2023]
3. Пабат В.О., Гончаренко І.В. Технологія виробництва та переробки молока кобил: практ. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 190 с.